

GRYNAS, AŠTRUS, KLASIKINIS NESBØ.
ANNISTON STAR

Jo Nesbø

Žiurkių sala
ir kitos istorijos

baltos lankos

Jo Nesbø

Žiurkių sala ir kitos istorijos

Apsakymai

Iš norvegų kalbos vertė Eglė Išganaitytė

baltos lankos

I

Vėliavos virvė tingiai barkščioja į stiebą judinama vėjo. Apžvelgiu miestą. Šis atrodo stebėtinai ramus. Aišku, nuo devyniasdešimties aukštų dangoraižio stogo neįmanoma gatvėse įžiūrėti bėgančių ar kitus besivaikančių skruzdės dydžio žmonių. Negirdėti partrenktųjų riksmų, prašymų pasigailėti, atlaužiamo gaiduko spragtelėjimo. Bet girdėti šūviai. Pavienio motociklo burzgesys. Dabar, nusileidus sutemoms, matyti ir gaisrų.

Tiesa, žiūrint iš viršaus dauguma jų atrodo nedideli. Padegti automobiliai it jaukūs žibintai nors truputį apšviečia miestą, kuriame gatvių lempos nustojo veikti daugiau nei prieš metus.

Girdžiu automato salvę, ne per ilgą. Jie jauni, bet išmoko, kada sustoti, kad ginklas neperkaistų. Jie perprato, kas privalu, norint šiais laikais išgyventi. Tiksliau, truputį pergyventi kitą, kuriam reikia to paties kaip ir tau: maisto, ginklų, būsto, degalų, drabužių, kvaišalų ir vienos ar kelių moterų, galinčių perduoti vyro genus toliau. Kalbant klišėmis, ten, apačioje, – džiunglės. Ir jos artėja jau ne dienomis, o valandomis. Spėju, kad pastatas, ant kurio stovime, dar iki aušros taps tų džiunglių dalimi.

Čia, viršuje, evakuojasi tie, kas gali. Elitas, turtingiausi iš turtingųjų, tie, kas įpirko pabėgimo bilietą. Stoviu žiūrėdamas

į juos, jau paskutinę keturiolikos žmonių grupę, nekantriai besižvalgančią įlankos pusėn, iš kur turi pasirodyti karinis sraigtasparnis, skraidinantis keleivius į lėktuvnešį „New Frontier“. Laive telpa trys tūkstančiai penki šimtai žmonių, parūpinta maisto, vaistų ir viso kito, ko reikia ketverių metų kelionei neužsukant į uostą. Šianakt jis išplauks į atvirą jūrą ir praleis ten nežinia kiek laiko. Neįsivaizduoju, kiek kainuoja bilietai, tik girdėjau, kad moterims šiek tiek pigiau, nes nuspręsta, kad laive turi būti abiejų lyčių po lygiai. Niekas to neįvardijo garsiai, bet tai – elito Nojaus arka.

Priešais mane stovi vaikystės draugas Kolinas Lou. Jo žmona Liza ir duktė Betė žvalgosi atsistojusios arčiau sraigtasparnių nusileidimo aikštelės. Kolinas yra vienas turtingiausių šalies verslininkų, jam priklauso daugybė interneto svetainių ir turto visame pasaulyje, įskaitant dangoraižį, ant kurio stovime. Vis dėlto jis ką tik man pasakė, kad norimus pasiimti daiktus jie susidėjo per mažiau nei trisdešimt minučių.

– Ten rasite viską, ko jums reikės, – patikinu jį.

Čia, viršuje, vyrauja nervinga, karštligiška ir kartu stebėtinai pakili nuotaika. Aplink sraigtasparnių nusileidimo aikštelę ir prie durų, vedančių ant stogo, išstatyta gerai apsiginklavusi uniformuota privati gvardija, išlaikoma korporacijos „Kolinas ir Lou“. Dar daugiau karių budi gatvėje ir prie liftų. Jų uždavinys – sustabdyti tuos, kurie mėgins šturmuoti pastatą, tikėdamiesi rasti priebėgą nuo gaujų arba, dar geriau, patekti į sraigtasparnį, skraidinantį į „New Frontier“. Sunku kaltinti tuos, kurie mėgina, ir sunku kaltinti tuos, kurie juos stabdo. Mes visi kaunamės už save ir savo artimuosius, taip jau esame sutverti.

Kai apie vidurdienį atvykau prie pastato, gatvėse tvyrojo baimės ir nevilties tvaikas. Mačiau, kaip brangiu kostiumu

vilkintis vyras prie durų vienam sargybiniui pasiūlė banknotų prikimštą lagaminėlį, bet tas atsisakė. Todėl, kad buvo liudininkų, arba todėl, kad niekas nežino, ar tie pinigai rytoj dar bus ko nors verti. Jam įkandin žengianti daili pusamžė moteris man pasirodė matyta. Ji ėmė siūlytis sargybos viršininkui, primindama jam, kuriuose filmuose yra vaidinusi.

– Mes judame entropijos link, – pareiškia Kolinas.

– Puikiai žinai, kad nenumanau, ką reiškia tokie žodžiai, – tariau.

– Tai antrasis termodinamikos dėsnis.

– Man nieko nesako.

– Ar jūs, teisininkai, ką nors išmanote?

– Tik kaip sutvarkyti inžinierių paliktą jovalą.

Kolinas nusijuokia. Mat ką tik apibendrinau mūsų daugiau nei penkiolika metų trukusią simbiotinę partnerystę Lou korporacijoje.

– Entropija, – prabyla Kolinas, apžvelgdamas miesto horizontą, kuris į jūrą besileidžiančios saulės šviesoje atrodo kaip dantytas siluetas. – Entropija reiškia, kad uždaroje sistemoje laikui bėgant viskas sunyksta. Kai palieki smėlio pilį, kitą dieną ji jau būna pakeista vėjo ir oro sąlygų. Pakeista ne į ką nors dar nuostabesnio, o į kažką plokščia, pilka. Be gyvybės, be dvasios. Į nieką. Tai yra entropija, Vili. Ir tai yra universalusias gamtos dėsnis iš visų.

– Savivalės įstatymas, – tariau.

– Taip kalba teisininkas.

– Taip kalba filosofai. Hobbesas teigė, kad be įstatymų, be visuomenės sutarties mes būtume įmesti į chaosą, baisesnį net už žiauriausią diktatūrą. Ir, man regis, jo žodžiai išsipildė.

– Leviatanas tarp mūsų, – paantrina Kolinas.

– Kas tas Leviatanas? – klausia prie mūsų nepastebimai prisigretinusi Kolino duktė Betė.

Ji septyniolikmetė, trejais metais jaunesnė už savo brolių Bredą, esantį kažkur tenai. Ir tokia panaši į mano dukterį Eimę, bet ši priežastis ne vienintelė, kodėl kaskart pamatęs Betę pajuntu besitvenkiant ašaras.

– Tokia neegzistuojanti jūrų pabaisa, – paaiškinu, kai Kolas neatsako.

– Tai kaip ji gali būti tarp mūsų?

– Čia tik vaizdinys, širdele, – taria Kolas ir prisitraukia dukterį. – Vienas žymus filosofas pasitelkė jį aprašydamas visuomenę be jokių įstatymų ir tvarkos.

– Tokią kaip čia? – klustelėja Betė.

Mūsų pusėn žengia vyras lauko uniforma. Kolas atsi-krenkščia.

– Grižk pas mamą, Bete, palaikyk jai draugiją. Aš tuoj ateisiu.

Mergina klusniai nubėga.

– Leitenante? – kreipiasi Kolas.

– Pone Lou, – prabyla žilas uniformuotas vyras ežiuku kirptais plaukais, iš kurio traškančios radijo stotelės sklinda susierzinęs balsas, lyg mėginantis susisiekti. – Mano būrio vadas iš pirmo aukšto praneša, kad jiems jau darosi sunku sulaukyti žmones. Ar šaudyti koviniais šoviniais, jei?..

– Ten gaujos? – klausia Kolas.

– Daugiausia paprasti žmonės, kurie tikisi patekti į sraigtasparnį, pone Lou.

– Vargšeliai. Nešaudykite, nebent būtų tikrai būtina.

– Klausau, pone.

– Kada atvyks sraigtasparnis?

– Pilotas sako, kad bus čia po dvidešimties minučių, pone.
– Aišku. Pranešinėkite, kiek liko laukti, kad visi būtų pasiruošę sulipti, vos jam nusileidus.

– Klausau, pone Lou.

Leitenantui nueinant, girdžiu jį atsiliepiant per radijo stotelę:

– Suprantu, seržante, bet duotas įsakymas nenaudoti daugiau jėgos, nei būtina. Ar aišku? Taip, išlaikykite poziciją ir...

Žodžiai nutolsta, vėl girdėti švelnus vėliavos virvės barkšnojimas, o nuo tamsoje skendinčių gatvių atsklinda policijos automobilio sirena. Abu su Kolinu žinome, kad ten ne policija – jau daugiau nei metai niekas nebedrįsta patruliuoti gatvėse sutemus, – o veikiausiai keturi jaunuoliai su automatais, apsinėšę tiek, kad visi refleksai liktų kaip buvę arba, pageidautina, sustiprėtų, o varžtai atsileistų. Nors ne, varžtai ne tik atsileidę, jie išnykę, ir ne tik šių plėšrūnų, bet ir visų gyventojų. Išsityrčius riboms, nebeturi prasmės ir posakis „ribas peržengiantys veiksmai“.

Ir tai, ko gero, vienintelis mano pasiteisinimas dėl to, ką padariau.

Tebegirdžiu tą motociklą turbūt prakiurusiu duslintuvu, ar kaip tai vadinasi.

Nubirzgiu tuščiu prospektu per miestą pietų kryptimi, skerdyklos link. Keliu daug triukšmo, nes duslintuvą peršautas, reikės sutaisyti. Be to, man reikia benzino. Degalų rodyklė nukritusi ties raudona žyma, velnias, net neaišku, ar pasieksiu kelionės tikslą. Tikrai nenorėtum vidury nakties įstrigti miesto centre be savo gaujos, tada pats staiga taptum medžiojamu žvėrimi. Na, bet kol turiu benzino, kol veikia šis variklis, vis dėlto esu

aukštesnėje mitybos grandinės dalyje. Nes kalvos šlaite, likusiame man už nugaros, radau tai, ko ieškojau. Angą. Spragą tvirtovėje. Galbūt visi vilos gyventojai po kelių valandų mirs, o gal ir ne. Ne aš paskelbsiu jiems nuosprendį, esu tik žinianešys. Motociklo triukšmas aidi tarp ištuštėjusių biurų dangoraižių. Jei per daug paspausiu, baigsis benzinas, bet kuo ilgiau praleisiu čia, miesto centre, tuo didesnė tikimybė pakliūti į bėdą. Kad ir tie prasčiokai, pro kuriuos pravažiavau prie Lou pastato: kai tik šiek tiek sulėtinau, vienas iš jų pabandė atimti iš manęs motociklą. Ne žmonės, o gyvuliai – apimti nevilties, įsiutę ir išsigandę. Po velniais. Kas atsitiko šiam miestui, šiai didelei, gražiai šaliai?